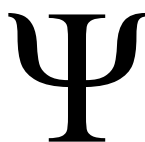

Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie

VYHODNOTENIE

**kontraktu (č. 2247/2006) uzavretého medzi Ministerstvom školstva SR
a Výskumným ústavom detskej psychológie a patopsychológie (VÚDPaP)
na riešenie vedecko-výskumných úloh v roku 2006**

Bratislava, apríl 2007

Úvod

Objem finančných prostriedkov určených na riešenie vedecko-výskumných úloh v roku 2006 bol stanovený v rozpočtovej kapitole MŠ SR (schválenej vládou i parlamentom SR) vo výške 18,764 mil.Sk. Táto čiastka, zahŕňajúca osobné náklady, služby a nákupy bola zakotvená v Kontrakte č. 2247/2006, ktorý vymedzuje organizačné, obsahové a finančné vzťahy medzi ústredným orgánom štátnej správy a ústredne riadenou organizáciou.

Všeobecná charakteristika plnenia kontraktu

V súlade s článkom III. kontraktu obe zúčastnené strany uplatňovali svoje práva a plnili záväzky:

- Ministerstvo školstva SR zabezpečilo financovanie predmetu činnosti.
- Ministerstvo školstva poskytlo odbornú pomoc a informácie potrebné na riešenie úloh.
- Ministerstvo školstva uplatnilo právo na priebežnú kontrolu plnenia úloh jedenkrát štvrtročne prostredníctvom účasti svojho zástupcu na zasadaniach Ústavnej rady VÚDPaP.
- VÚDPaP predkladal výstupy riešenia úloh v požadovanej kvalite a v termínoch stanovených Plánom práce na rok 2006.
- VÚDPaP neprekročil kontraktom dohodnutý rozpočet.
- VÚDPaP dodržal náklady stanovené na riešenie jednotlivých úloh.

Plnenie kontraktovaných úloh realizovali zamestnanci ústavu predovšetkým výskumnými, prieskumnými a publikačnými aktivitami (konštruovanie výskumných a psychodiagnostických metodík, ich overovanie a štandardizácia, vyhodnocovanie nimi získaných údajov, štatistické spracovanie a publikovanie výsledkov v odborných periodikách a na odborných podujatiach), ďalej školiacimi, supervíznymi, expertíznymi, lektorskými, koordinačnými, metodickými a organizačnými aktivitami (zvyšovanie odborných kompetencií zamestnancov škôl a školských zariadení) a aktivitami zameranými na konkrétnu pomoc deťom so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami a ich rodičom (psychodiagnostika mimoriadne nadaných detí, psychodiagnostika a psychoterapia hendikepovaných detí, detí zo znevýhodneného sociálneho prostredia i detí ohrozených sociálnou patológiou, vyhotovovanie individuálnych výchovno-vzdelávacích programov pre integrované deti).

Vecné plnenie kontraktovaných úloh (čl. IV.)

Jednotlivé úlohy zakotvené v Kontrakte boli z obsahového hľadiska projektované tak, aby reagovali na priority Programového vyhlásenia vlády SR v oblasti školstva a vedy z roku 2006. Zároveň úlohy reagovali na požiadavky Národného programu výchovy a vzdelávania, najmä tie jeho časti, ktoré pojednávajú o možnostiach využitia psychologickéj vedy vo výchovnom pôsobení na osobnosť mladého jednotlivca. Dôraz sa kládol na systematický rozvoj jednotlivca, najmä jeho poznávacích schopností (kognitívizácia), emocionality (emocionalizácia), prosociálneho správania (socializácia), schopnosti prevziať zodpovednosť za seba a riadiť sám seba (autoregulácia), schopnosti tvorivého riešenia problémov (kreatívizácia) a vôle k sústavnému zdokonaľovaniu sa a sebarozvoju (motivácia).

Kontraktované úlohy zároveň odrážali aktuálnu potrebu zvýšenej pozornosti jednotlivým skupinám detskej populácie – deťom so špeciálnymi edukačnými potrebami (hendikepovaným deťom so sensorickým, mentálnym alebo telesným postihom), deťom ohrozeným sociálnou patológiou a závislosťami, ďalej mimoriadne nadaným deťom i deťom vyrastajúcim v málo podnetnom sociálnom prostredí.

1. Úlohy schválené Vedeckou grantovou agentúrou

Metódy evalvácie poradenských zariadení preventívnych programov v integrovanom systéme preventívnej a poradenskej psychologickéj starostlivosti o deti a mládež

V rámci riešenia grantovej úlohy bol rozpracovávaný v predošlej úlohe navrhnutý model integrovaného algoritmickeho systému psychologickéj, pedagogickéj a sociálnej činnosti preventívnych a poradenských zariadení a v nadväznosti na to model troch integrovaných kategórií (prevencia, intervencia a rozvíjanie) multidisciplinárneho (t.j. pedagogického, psychologického a sociálneho) poradenstva v kontexte normálnej distribúcie javu, ktorý je jeho predmetom. Boli postulované jednotlivé fázy modelu a dopracované miesto a úlohy kariérového poradenstva.

V pilotnej štúdií bolo zistené, že deti s poruchami správania majú vyššiu mieru rizikového správania v porovnaní s deťmi, ktoré boli označené ako bezproblémové. Častejšie sa u nich objavuje asociálne, antisociálne, egocentrické, impulzívne, maladaptívne a negativistické správanie a častejšie využívajú kopingovú stratégiu fyzického uvoľňovania. Neboli rozdiely v úrovni sociálnej akceptácie a takisto sa u oboch skupín potvrdila tendencia hodnotiť svoje správanie v porovnaní s hodnotením od učiteľov pozitívnejšie.

Zámery úlohy plánované na rok 2006 boli splnené, práca na úlohe pokračuje. Prostriedky stanovené kontraktom na jej riešenie boli využité efektívne.

Sociálna začlenenosť detí s narušenou komunikačnou schopnosťou a možnosti jej ovplyvňovania v procese školskej integrácie

V rámci úlohy bola sledovaná domáca i zahraničná odborná literatúra, s cieľom získať prehľad v aktuálnych terminologických i koncepcných otázkach sociálnej psychológie a výskumných snaženiach odborníkov v oblasti sociálnej integrácie sluchovo postihnutých detí a mládeže. Súčasne bola pripravená metodika na identifikáciu sociálnych vzťahov

a sociálneho statusu sluchovo postihnutých žiakov v integrovaných triedach. Metodika má tri časti a je možné ju v upravenej podobe použiť na všetkých stupňoch vzdelávania: od materskej po strednú školu.

Zámery úlohy plánované na rok 2006 boli splnené, práca na úlohe pokračuje. Prostriedky stanovené kontraktom na jej plnenie boli využité efektívne.

Spokojnosť so životom a sebaocenenie u intaktných a hendikepovaných detí a adolescentov z pohľadu pozitívnej psychológie a možnosti psychologickéj intervencie

V rámci úlohy bol najprv uskutočnený sledovateľský výskum s cieľom získať prehľad o aktuálnych terminologických i koncepcných otázkach relevantnej problematiky. Prvé výsledky terénnych výskumov a analýza dôležitých oblastí životnej spokojnosti (v rodine, s priateľmi, v škole, v okolí a so sebou) so sebaocenením ukázali ich intrapsychické prepojenia. Na životnú spokojnosť a kvalitu života vplývajú predovšetkým vlastnosti osobnosti (svedomitosť, emocionálna stabilita, prívetivosť), prosociálnosť, sebaocenenie, hodnotový systém, harmonická rodina, medziľudské vzťahy a tvorivosť, ktorá sa ukazuje ako katalyzátor negatívnych emočných stavov a zároveň pozitívny regulátor vnímania kvality života. Relatívne malý vplyv má inteligencia, avšak tvorivosť vzhľadom na jej intrapsychické väzby možno považovať za veľmi dôležitú pre kvalitu života v zmysle sebarealizácie jednotlivca, čo podčiarkuje aj fenomén zaujatosti činnosťou a jeho pozitívny vplyv na sebaocenenie. Telesne postihnutí adolescenti sa v úrovni sebaocenenia významne nelíšia od svojich intaktných rovesníkov a korelačné analýzy ukazujú na niektoré zhodné prepojenia medzi sebaocenením, životnou spokojnosťou a osobnostnými, najmä temperamentovými dimenziami.

Zámery úlohy plánované na rok 2006 boli splnené, práca na úlohe pokračuje. Prostriedky stanovené kontraktom na jej plnenie boli využité efektívne.

2. Úlohy zadané Sekciou regionálneho školstva

Koordinácia a metodická podpora aktivít zameraných na rozvoj nadania detí a mládeže

V rámci úlohy prebiehala práca na príprave koncepcie rozvoja nadanej mládeže v SR. Návrh prešiel niekoľkými pripomienkovými kolami (sekcia regionálneho školstva MŠ SR, verejná internetová diskusia, pracovná skupina odborníkov, opäť sekcia regionálneho školstva MŠ SR, gremiálna porada sekcie regionálneho školstva MŠ SR, medzisekčné pripomienkovanie MŠ SR), v rámci ktorých bol priebežne upravovaný. Súčasťou úlohy boli tiež dva vzdelávacie projekty – špecializačného inovačného štúdia pre učiteľov ZŠ a odborného kurzu pre psychológov PPP. Oba získali akreditáciu MŠ SR. V priebehu celého roku boli poskytované konzultácie k integrovanému vzdelávaniu intelektovo nadaných detí v ZŠ prostredníctvom e-mailu, telefonicky i osobne.

Práca na úlohe pokračuje, prostriedky stanovené kontraktom na jej riešenie boli využité efektívne.

Metodické vedenie a koordinácia práce školských zariadení pôsobiacich v oblasti výchovného a psychologického poradenstva a prevencie

V rámci úlohy boli organizované metodické semináre a kolokviá pre pedagogických a špeciálno-pedagogických pracovníkov rezortu školstva. Pre pracovníkov PPP a CVPP boli uskutočnené výcvikovo vzdelávacie školenia v oblasti univerzálnej a selektívnej prevencie drogových závislostí. V spolupráci so Štátnou školskou inšpekciou boli vytvorené evalvačné nástroje na inšpekciu vo výchovných zariadeniach a bolo uskutočnených sedem informatívnych inšpekcií v KPPP a PPP. Pokračovala práca na doladovaní Koncepcie výchovného poradenstva (financovanie, štandardy odborných zamestnancov, potenciálna klientela výchovných zariadení a pod.). V rámci edičnej činnosti boli vydávané metodické materiály a pripravené web stránky MVKVPPP.

Práca na úlohe pokračuje, prostriedky stanovené kontraktom na jej riešenie boli využité efektívne.

Vydávanie časopisu Psychológia a patopsychológia dieťaťa

V roku 2006 vyšlo 5 čísel časopisu, do ktorých bolo zaradených 14 základných výskumných štúdií, 2 štúdie do rubriky Psychológia a výchovno-vzdelávací proces, 8 do rubriky Metodiky a konzultácie, 5 štúdií do rubriky Krátke informácie a 1 kazuistika. Publikovaných bolo aj 17 recenzií a 3 správy. Redakčná rada sa zišla 1.12.2006.

Práca na úlohe pokračuje, prostriedky stanovené kontraktom na jej riešenie boli využité efektívne.

Špecifiká kognitívneho vývinu rómskych detí

Bola zostavená testová batéria na longitudinálne sledovanie kognitívneho vývinu rómskych detí. Prvé výsledky ukazujú, že vývin sociálnych kognícií rómskych detí je porovnateľný s vývinom Nerómov, brzdia ho iba nedostatočné jazykové spôsobilosti. Výrazne zaostávajú za majoritou kognitívne schopnosti potrebné pre školskú prácu. Priaznivejšie výkonové predpoklady sa ukazujú u detí, ktoré absolvujú predškolskú prípravu v materskej škole. Zaškolenie detí v prípravnom (nultom) ročníku má pozitívny vplyv na ich momentálny výkon, v ďalších rokoch sa však tento predstih v porovnaní s deťmi, ktoré nultý ročník neabsolvovali, stráca. Na prekonanie výrazného sociokultúrneho hendikepu je zjavne potrebná viacročná špeciálna edukačná starostlivosť. Deti (160 probandov) budú opakovane vyšetrené a metodiky budú rozšírené o tie, ktoré sú viac zamerané na sledovanie myšlienkových operácií.

Práca na úlohe pokračuje, prostriedky stanovené kontraktom na jej riešenie boli využité efektívne.

Minimálne zásady uplatňovania preventívnych programov v školách a školských zariadeniach

Návrh uplatňovania minimálnych zásad preventívnych programov v školách a školských zariadeniach bol pripravený a prerokovaný v Expertnej skupine pre prevenciu pri Generálnom sekretariáte Výboru ministrov pre prevenciu a liečbu drogových závislostí a kontrolu drog. V prvom polroku 2007 bude predložený MŠ SR k ďalšiemu využitiu.

Práca na úlohe bola ukončená, prostriedky stanovené kontraktom na jej riešenie boli využité efektívne.

Monitoring výskytu násillia na ZŠ a SŠ a možnosti jeho eliminácie

Bola uskutočnená kvantitatívna a kvalitatívna analýza výsledkov získaných Štátnou školskou inšpekciou a organizované stretnutia Expertnej skupiny na elimináciu šikanovania na ZŠ a SŠ. Podieľali sme sa na vydaní definitívnej verzie „Metodického usmernenia č.7/2006 – R z 28. marca 2006 Ministerstva školstva k prevencii a riešeniu šikanovania žiakov v školách a školských zariadeniach“. Zapojili sme sa do medzinárodnej siete OECD – International Network on School Bullying.

Práca na úlohe bola ukončená, prostriedky stanovené kontraktom na jej riešenie boli využité efektívne.

Školy podporujúce zdravie – koordinácia a evalvácia

Participácia na koordinácii projektu *Školy podporujúce zdravie* realizovanom Úradom verejného zdravotníctva. Hlavnými témami projektov boli: humanizácia vzdelávacieho procesu, podpora zdravého životného štýlu, zdravé stravovanie, športové aktivity, aktívne trávenie voľného času, podpora a ochrana životného prostredia a drogová prevencia. Bol vyhodnotený rozvojový projekt *Zdravie v školách*, ktorý bol realizovaný v roku 2005.

Práca na úlohe bola ukončená, prostriedky stanovené kontraktom na jej riešenie boli využité efektívne.

Novela štatútu a rokovacieho poriadku Metodickéj rady pre výchovné poradenstvo a prevenciu

Bola vypracovaná novela štatútu Metodickéj rady, ktorá vychádza z praktickej potreby reagovať na zmeny poskytovania služieb výchovného poradenstva v rezorte školstva, nakoľko sa rozšíril počet členov Metodickéj rady zo zamestnancov PPP a KŠÚ podľa regionálneho určenia. Bolo vymedzené obdobie členstva v rade a spôsoby voľby predsedu, podpredsedu a tajomníka. Novelizovaný štatút tak zohľadňuje posledný návrh koncepcie výchovného poradenstva (február 2006).

Práca na úlohe bola ukončená, prostriedky stanovené kontraktom na jej riešenie boli využité efektívne.

3. Úlohy na základe požiadavky zadávateľa, ktorých užívateľom sú právnické osoby (školy, školské zariadenia a ich zamestnanci)

Implementácia individuálneho reedukačného programu do rutínnej praxe diagnostických centier a reedukačných domovov

V rámci úlohy bol uskutočnený supervízny seminár pre pracovníkov RDDaM o práci s IRP, priebežne boli poskytované individuálne konzultácie o jeho používaní a pokračovalo sa v metodickej precízácii tohto programu. Bola pripravená interaktívna verzia metodického materiálu: Individuálny reedukačný program, ktorá bude umiestnená na webovej stránke MVKVPP a tiež dostupná ako CD.

Práca na úlohe pokračuje, prostriedky stanovené kontraktom na jej riešenie boli využité efektívne.

Odborné lektorské kapacity Metodicko-pedagogickým centrám pre oblasť psychologických služieb učiteľom, výchovným poradcom, školským psychológom a špeciálnym pedagógom

Prostredníctvom Metodicko-pedagogických centier boli naďalej poskytované aktuálne psychologické poznatky pedagogickej verejnosti. V roku 2006 boli realizované vzdelávacie prednášky v rámci štyroch špecializačných inovačných štúdií pracovníkov špeciálno-pedagogických poradní. V rámci úlohy boli tiež vypracované dva vzdelávacie projekty – špecializačného inovačného štúdia pre učiteľov ZŠ a odborného kurzu pre psychológov PPP. Oba získali akreditáciu MŠ SR. Ďalších 13 výstupov bolo realizovaných v zborníkoch Raabe pre pedagógov.

Práca na úlohe pokračuje, prostriedky stanovené kontraktom na jej riešenie boli využité efektívne.

Optimalizácia edukačných postupov u rómskych žiakov

V rámci úlohy bola sledovaná efektívnosť aplikovania diferenciálno-diagnostickej metodiky vytvorenej na zaraďovanie rómskych žiakov zo špeciálnych ZŠ do špecializovaných (predtým tranzitívnych) tried pri základných školách. Išlo o identifikáciu rómskych detí zaostávajúcich na sociálnom základe a vytváranie podmienok na prechod týchto žiakov do základných škôl. Za týmto účelom bol zostavený dotazník, ktorého výsledky boli spracované a priebežne budú organizované odborné semináre pre odborných pracovníkov školských poradenských zariadení.

Práca na úlohe pokračuje, prostriedky stanovené kontraktom na jej riešenie boli využité efektívne.

Adaptácia a vytvorenie slovenských noriem neverbálneho inteligenčného testu pre deti predškolského a mladšieho školského veku

Individuálny neverbálny test SON- R bol administrovaný 262 deťom predškolského a ranného školského veku vo vybratých regiónoch (mestách a obciach) západného, stredného a východného Slovenska tak, aby bola zabezpečená reprezentatívnosť vzorky. V súčasnosti sa jednotlivé subtesty vyhodnocujú (Mozaiky, Kategórie, Skladačky, Analógie, Situácie a Vzory) a pripravujú na štatistické spracovanie.

Práca na úlohe pokračuje, prostriedky stanovené kontraktom na jej riešenie boli využité efektívne.

Interdisciplinárna konferencia s medzinárodnou účasťou Dieťa v ohrození XV.

Konferencia sa uskutočnila v dňoch 14. – 15. 12. 2006 v Bratislave a rokovalo sa na tému: Retrospektívy a perspektívy zdravotnej, sociálnej a psychologickkej a právnej ochrany detí a mládeže. Spoluorganizátormi konferencie boli: Kancelária verejného ochrancu práv, Slovenské národné stredisko pre ľudské práva, Bratislavská vysoká škola práva a Justičná akadémia. Zúčastnilo sa jej 112 účastníkov.

Práca na úlohe bola ukončená, prostriedky stanovené kontraktom na jej riešenie boli využité efektívne.

4. Úlohy na základe požiadavky zadávateľa, ktorých užívateľom sú fyzické osoby (deti so špeciálnymi edukačnými potrebami – nadané deti a deti s rôznymi druhmi postihnutia a ich rodiny, poslucháči psychológie, sociálnej práce a pedagogických odborov)

Detské centrum - starostlivosť o deti so špeciálnymi edukačnými potrebami

Detské centrum poskytuje multidisciplinárne ambulantné služby deťom s postihnutím, s vývinovými poruchami učenia, s ADHD, s odchýlkami v emočnom a sociálnom vývine, školsky neúspešným deťom a ich rodinám. Najčastejšie diagnózy sú: DMO, mentálna retardácia, narušený vývin reči, vývinové poruchy učenia. V ambulancii je evidovaných 2817 klientov. V roku 2006 využilo ambulantné služby 365 klientov, z toho 172 nových. Uskutočnilo sa 4300 diagnostických, terapeutických a poradenských sedení, z toho 1362 logopedických, 1074 fyzioterapeutických, 976 psychologických, 103 neurologických a psychiatrických, 443 špeciálnopedagogických a 342 sedení sociálneho poradenstva. Súčasťou ambulantných služieb je diagnosticko-terapeutická skupina s poldenným pobytom, v ktorej boli dve deti zaradené na celý rok (kombinované postihnutia telesné a mentálne) a šesť detí (suspektné pervazívne poruchy, porucha opozičného vzťahu, stav po cerebrálnej lézii, poruchy správania) na opakované pobyty.

V Detskom centre prebiehali odborné praxe a stáže pre študentov psychológie FFUK, UCM a TU a študentov viacerých odborov pedagogických fakúlt. Pokračovala spolupráca so školami a školskými poradenskými zariadeniami pri integrovaní žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.

Práca na úlohe pokračuje, prostriedky stanovené kontraktom ne je riešenie boli využité efektívne.

Psychologická poradňa pri VÚDPaP

V rámci úlohy pracovníci ústavu poskytujú komplexné psychologické služby deťom, rodičom i pedagógom bez nároku na honorár. V roku 2006 bolo prostredníctvom poradne ústavu vyšetrených 172 klientov, s ktorými bolo uskutočnených 515 sedení. Odborné rady boli poskytované aj cez médiá.

Práca na úlohe pokračuje, prostriedky stanovené kontraktom na jej riešenie boli využité efektívne.

Zariadenie dennej výchovnej a vzdelávacej starostlivosti

Zariadenie poskytuje edukačnú starostlivosť integrovanej skupine zdravých a postihnutých detí. Skupinu navštevovalo 5 postihnutých detí (DMO+MR, DMO + zrakové postihnutie, nepočujúce, DMO+balbuties, vývinová retardácia) a 10 zdravých. Okrem stimulácie vývinu a predškolskej prípravy bola práca orientovaná najmä na sociálnu integráciu postihnutých detí. V rámci stáží a odborných praxí zariadenie navštevovali študenti UK, UCM a TU.

Práca na úlohe pokračuje, prostriedky stanovené kontraktom na jej riešenie boli využité efektívne.

Spracovávanie rešerší a informácií z oblasti vývinovej psychológie, patopsychológie a sociálnych služieb

V priebehu roku sa v knižnici VÚDPaP vykonávali bežné knihovnícke činnosti. Na úseku Informačno-edičného strediska VÚDPaP sa priebežne dopĺňal citačný index výskumných pracovníkov VÚDPaP, objednávali sa zahraničné časopisy na ďalší rok, dopĺňala sa databáza PBS o nové dokumentačné záznamy. Pre výskumných pracovníkov VÚDPaP bolo vypracovaných 16 rešerší so zameraním na konkrétne výskumné úlohy a 45 odborných rešerší pre externých používateľov knižnice.

Informačno-edičné stredisko tiež zabezpečovalo preklady abstraktov do časopisu Psychológia a patopsychológia dieťaťa a odborné preklady článkov výskumných pracovníkov na publikovanie do zahraničných časopisov. Bola zabezpečená distribúcia PaPD, evidencia a aktualizácia adresára predplatiteľov.

Práca na úlohe pokračuje, prostriedky stanovené kontraktom na jej riešenie boli využité efektívne.

Záverčné hodnotenie

- úlohy s termínom ukončenia v roku 2006 boli splnené
- ostatné úlohy boli realizované v súlade s časovým harmonogramom zakotveným v projektoch alebo majú trvalý charakter
- kvalitu grantových výskumných úloh posudzuje Vedecká grantová agentúra (VEGA)
- ostatné ukončené výskumné úlohy (inštitucionálne) boli obhajované pred oponentskou komisiou
- kvalita nevýskumných úloh je stanovená mierou akceptácie zo strany zriaďovateľského rezortu, škôl a školských zariadení ako aj zo strany užívateľskej verejnosti (postihnuté deti a ich rodičia)
- poskytnuté finančné prostriedky boli použité na plnenie jednotlivých úloh v súlade s kontraktom.

